

MOLNÁR ANDRÁS

A 7. HONVÉDZÁSZLÓALJ ZALAI ÖNKÉNTESEI

Adalékok az első honvédszászlóalj társadalmi összetételéhez

Az első honvédszászlóalj felállítása

1848. május 16-án látott napvilágot gróf Batthyány Lajos miniszterelnök és Baldacci Manó ezredes (az Országos Nemzetőrségi Haditanács előző napon kinevezett elnöke) felhívása, melyben tudtul adták:

„A törvény parancsolta nemzeti őrseregen felül szükséges haladéktalanul egy tízezer főből álló rendes nemzetőrsereg felállítása... A belépő nemzet-őrök három évi szolgálatra kötelezik magukat, az álladalom részéről fegyverrel és ruházattal láttatnak el...”¹

A 10 000 fős rendes (mozgó) nemzetőrség felállításáról a minisztertanács május 15-i ülésén született határozat. A Délvidéken, valamint a Dráva—Mura-mentén olyan feszültté vált ugyanis a helyzet, hogy a kormány a rendelkezésre álló sorkatonasággal és az 1848: XXII. tc. értelmében felállított „állandó” nemzetőrséggel nem látta biztosítva az ország védelmét. A kormány lépését a nemzetőrségi törvény legalizálta, az új alakulatok szervezése ezért kezdődött elvileg a nemzetőrség kötelékében. A „rendes nemzetőrséget” azonban rövid időn belül felváltotta előbb a „honvédi nemzetőrség”, majd a „honvéd” elnevezés. Az irreguláris, helyi polgári előljárók hatáskörébe tartozó, elsődlegesen karhatalmi feladatok ellátására szervezett állandó nemzetőrséggel szemben egy reguláris, közvetlenül a hadügyminiszter (ill. a miniszterelnök) hatáskörébe tartozó, katonai feladatok ellátására szervezett, felfegyverzett és kiképzett független magyar hadsereg magjának felállítására tett a kormány kísérletet.

A „rendes nemzetőrségbe” bárki (aki testileg alkalmas volt), mindenféle vagyoni és társadalmi korlátozás nélkül beléphetett: ezzel a toborzás bázisa az „állandó” nemzetőrségből kiszorult, kvalifikáció nélküli társadalmi rétegekre tevődött át.

A toborzás kibontakozását egészen május végéig fékezte a részletes utasítás hiánya. Az egyetlen támpont ez idő alatt a május 16-i felhívás volt csupán, ez azonban nagyon szűkszavúan fogalmazott. A Dunántúlon felállítottak ugyan 9 hadfogadó helyet is, de mivel a zászlóalj alakulási helyét nem írták elő, a vidéki hatóságok az első felfogadott önkénteseket Pestre irányították. A zászlóalj alakulási helyét a május 30-án közzétett sajtóközlemény hozta nyilvánosságra, a miniszterelnök ennek alapján utasította a vidéki hatóságokat, hogy önkénteseiket a továbbiakban ne Pestre, hanem a területileg illetékes alakulási helyre küldjék.

A Dunántúlon így négy (az 5., 6., 7., 8.) honvédszászlóalj szervezését kezdték meg június elején. Közülük a Szombathelyen alakuló 7. zászlóalj toborzási körzete terjedt ki Vas és Sopron megye mellett Zala területére is.²

A zalai toborzás kezdete

A május 16-i felhívásra legélénkebben Zalában is a diákság reagált: a toborzás mielőbbi beindítását főként a keszthelyi Georgicon hallgatói szorgalmazták. A törvény értelmében az állandó nemzetőrségből kiszorult diákság április közepén Keszthelyen egy 200 fős csapatot szervezett, mely a „Zalamegyei önkéntes csapat” elnevezést kapta. Tagjai azonban többre vágytak.

¹ A felhívás egy példánya: Zala megyei Levéltár (ZmL), Szigethy család levéltára; politikai iratok.

² Az első honvédszászlóalj szervezéséről: *Urbán Aladár*: A nemzetőrség és honvédség szervezése 1848 nyarán. Bp., 1973. 225—295. o. Legújabbban *úó*: Sztankó Soma tervezete az 1848-as honvédség felállítására. In.: *Hadtörténelmi Közlemények*, 1986. 3. 525—540. o.

a város őrizgetésénél, s a megye bizottmányához fordultak tanácsért. A megyevezetés, maga is tanácstalan lévén, kénytelen volt lelkesedésüket lelohasztani.

Ekkor vették híret a május 16-i felhívásnak, mire azonnal reagálva, „Raischer Endre lelkes tanárunk felszólítására — (írta naplójában Szekovics Pál, az »önkéntes csapat« egyik vezetője) —, s látva hazánk veszélybe létéét, 24 gazdasági gyakornokok, Keszthelyen aláírtuk magunkat, hazánkért 3 évig, mint honvédek szolgálni.”³

Zala megye állandó bizottmánya a honvédtoborzásról szóló első hivatalos utasítást május 22-i ülésén tárgyalta. Szemere Bertalan belügyminiszter rendeletének nyomán (mely a május 16-i felhívást egészítette ki a miniszterelnök utasítására) a megye intézkedett a polgári toborzó-biztos, ill. a vizsgáló orvos kinevezéséről, megszervezte az önkéntesek élelmezését és elszállásolását.⁴

Részletes utasítás és hadfogatódítiszt nélkül azonban nem indult meg egyelőre a toborzás. Sürgetésére a „felesküdtött” keszthelyi gazdaszok többször is küldöttséget indítottak a megyeszékhelyre, de ott csak azt a választ kapták, ha sietnek, Pestre menjenek fel.⁵

A tanácstalanságnak a miniszterelnök vetett véget, aki május 31-én kelt levelében értesítette a megyét, hogy a részletes toborzási utasítás, valamint a hadfogatódítiszt már útban van Zalába, a megye önkénteseit pedig ne Pestre, hanem Szombathelyre küldjék, az ott alakuló 7. honvéd zászlóaljhoz.⁶

Június 5-én végre megérkezett az ígért hadfogatódítiszt, Ihász Dániel főhadnagy a 48. Ernő gyalogezredből⁷, vele a részletes „Toborzási utasítás”⁸. Az éppen ülésező megyebizottmány határozatot hozott a toborzás azonnali megkezdéséről. Felvették a kapcsolatot a hadfogatódítiszttel, Csillag Lajos első alispánt a toborzók fuvaroztatásának megszervezésére, Horváth Vilmos másod alispánt a elszállásolás és élelmezés rendezésére utasították. A Sümeg és Keszthely környéki önkéntesek vizsgálatára kineveztek még egy orvost, a toborzási költségek fedezésére pedig kiutaltak a megyei pénztárból 3000 pengőforint kölcsönt. A megye tisztikarát felszólították, minden tőlük telhető módon segítsék a toborzás eredményességét, s ennek érdekében maguk is fejtsenek ki járásaikban propagandát.

A „Toborzási utasításhoz” mindössze egy módosító javaslata volt a megyének. Mivel többen is voltak „leginkább a miveltebb osztályból oly egyének”, kik nem érték el az előírt 5 láb 2 hüvelyk magasságot, a mérték leszállítását kérték a hadügyminisztertől⁹. (Ez a gond országos méretekben jelentkezett, a miniszterelnök június 14-én adott engedélyt az 5 láb 1 hüvelyk magas önkéntesek bevetelére, határozatát Zala megyével az Országos Nemzetőrségi Haditanács közölte¹⁰.)

A toborzást június 5-én Zalaegerszegen a megyegyűlésen részt vevő fiatal nemesi értelmiség indította meg. Az első zalai önkéntes, az akkor 22 éves ügyvéd, Árvay Sándor így számol be erről emlékiratában:

„Ezen gyűlés r apján történt, hogy ebéd után Egerszegen az Aranybárány fogadó kávéházban ültünk többen fiatal emberek, mikor egyszer zeneszó mellett Ihász Dani Ernő ezredbeli hadnagy, kezében rövidnyelű nemzeti zászlóval betörtet a kávéházba, ránkkiált:

No fiúk, hadd lássam, ki a legény a csárdában, ki mer felcsapni honvédek?

Elmondta, hogy gróf Batthyány Lajos miniszterelnök őt a 7. honvédzászlóaljhoz főhadnagynak kinevezte s megbízta, hogy kezdje meg a toborzást Zalában, hol a 7. honvédzászlóalj fel lesz állítva ...

Mi, a jelenvoltak természetesen azonnal felcsaptunk, mintegy hatan voltunk, s azonnal Ihász Danival cigányzene mellett a várost, megjártuk toborozva, estvére kelve már közel harminczan voltunk honvédek.”¹¹

A következő napokban meggyezerte megkezdődött a toborzás, így találták meg helyüket a Georgicon önkéntesei is: „[június 6-án] érkezett meg Keszthelyre Ihász Danyi toborzási hadnagy és Inkey Muki honvéd, 6 honvéd jó barátjainkkal. 7-én esküdtünk 3 évre.”¹²

3 Szekovics Pál keszthelyi georgiconi hallgató és honvéd naplója 1848. május 16-tól 1849. december 9-ig. (Közl. Dar nay [Dornay] Béla) Keszthely, 1948. (Balatoni Múzeumi Füzetek, 7. sz.) 2. o.

4 ZmL. Állandó bizottmány jegyzőkönyve (áll. biz. jkv.) 1848: 689. sz. v. ő.: *Vajda László—Vajda Lászlóné*: Zala megye az 1848—49-es polgári forradalom és szabadságharc idején. In: *Zalai Tükör*, 1974./I. k. 1848/49 zalai esemény-története. 17. o.

5 Szekovics: 2—3. o., v. ő.: *Urbán*: 1973. 245. o. A megyében megnyilvánuló érdeklődés miatt a zalai alispán is az utasítást sürgette május 23-án (*Urbán*: 1973. 275. o.)

6 ZmL áll. biz. jkv. 1848: 723. sz.

7 Ihász Dániel hadnagy volt a korábbi években is a 48. Ernő gyalogezred zalai hadfogatódítiszte (ZmL Acta Congregationalia 1847: 78. sz.); pályafutásáról bővebben: *Bona Gábor*: Tábornokok és törzstisztek a szabadságharcban, 1848—49. Bp., 1983. 180—181. o.

8 „Toborzási utasítás Magyarországon alakítandó rendes nemzet őrseregére nézve”: ZmL áll. biz. iratai 1848: 746. sz.

9 ZmL áll. biz. jkv. 1848: 746. sz.

10 *Urbán*: 1973. 248. o.

11 *Árvay (Sándor)* negyvennyolcas honvéd önéletrajza. (Göcseji Múzeum Adattára, Zalaegerszeg.) Az eredeti kézirat gépelt másolata, 16. o. Az emlékirat egy részét átdolgozva kiadta: *Konács József*: Adalékok az 1848—49-i szabadságharc 7. honvéd zászlóaljának történetéhez. (Árvay Sándor nyug. járásbíró emlékirataiból). *Hadtörténelmi Közlemények*, 1936. 292—309. o., v. ő.: *Urbán*: 1973. 288. o.

12 Szekovics: 3. o.

A 7. honvédszászlóalj zalaegerszegi „Avató Jegyzék”

A zalai önkéntesek központi avató jegyzékét a megyeszékhelyen vezették, a megye valamennyi önkéntesét itt avatták be. A neoabszolútizmus irattengeréből előkerült összeírás lehetővé teszi a zalai toborzás menetének rekonstruálását, a felfogadott egység társadalmi, életkori, vallási összetételének elemzését, pontos képet ad a katonaviselt elemek létszámáról, színvonaláról.¹³

A 7. honvédszászlóalj részére Zala megye területén 1848. június 5-től (kisebb-nagyobb megszakításokkal) egészen október 1-ig folyt a toborzás. A hadfogatás 119 napja alatt 213 újoncot avattak be. (Lásd „A toborzás menete” mellékletet. 755. o.)

A toborzás legeredményesebb időszaka az első 18 nap (június 5-től 23-ig) volt, ezalatt állt be az összlétszám 65%-a, 138 fő. Fő toborzási területük Zalaegerszeg város és környéke, valamint Keszthely város és környéke volt. Az értelmiség részvétele az első napokban volt a legerőteljesebb. Lelkesedésükre jellemző, hogy 2/3-ad részük, 31 fő az első három napon állt be honvédek. A kezdeményező szerepet a jogot végzett fiatal nemesek, és a Georgicon hallgatói játszották. Mellettük az első napoktól nagy arányban léptek be kézműves, iparos fiatalok — arányuk mindvégig magas volt.

Az első zalai önkéntesek lelkesedését, s némelyek fanatizmusát mutatja, hogy június 20-án, a kb. 125 fős önkéntes csapat önálló akcióra határozta el magát: „minden fegyver s ruha nélkül” megindultak a Muraközbe.¹⁴ Előljárójuk így biztatta őket: „Fiúk, most már elegenden vagyunk ahhoz, hogy valamit kezdjünk, én elvezetlek benneteket Muraközbe, ahol Csányi László, a kormánybiztos nemzetőr serege van, kérek tőle fegyvert számotokra, felfegyverkezünk és betörünk Horvátországba, elfogjuk Jellasichtot és a horvát lázadásnak végetvetünk.”¹⁵

A képtelen vállalkozásnak Csányi László állta útját, aki Letenyéről visszarendelte őket Zalaegerszegre. A zalai önkénteseket június 24-én Szombathelyre irányították, ahol csatlakoztak a vasi és a soproni önkéntesekhez.¹⁶

A Kanizsa-vidéki önkéntesek (41 fő) július 1—7. között érkeztek a megyeszékhelyre, majd július 8. és 31. között szünetelt az egerszegi hadfogatás. Ebben az időszakban indították ki a zalai nemzetőrség első váltását a Dráva-vonal védelmére, bár ez a zalai toborzás menetét — nem úgy, mint a vasiét — nem befolyásolta, mivel Zalában nem önkénteseket küldtek a Dráva mellé, hanem az „állandó” nemzetőrség egy részét mozdították ki.¹⁷

Augusztus 1-től szeptember 1-ig 4—5 napos időközönként összesen 33 fő állt be, majd október 1-én érkezett meg 1 fő. A zászlóalj többsége eközben a drávai védvonal kötelékében szolgált, s szeptember 29-én ők is csatasorba álltak Pákozdnál.¹⁸

A magassági mérték leszállítása 5 láb 1 hüvelykre 32 fővel növelte a zalai önkéntesek létszámát, bár később kiderült, hogy ők is „csak” egyszerű kézművesek, földművelők voltak, s nem a „miveltebb osztály”-ból kerültek ki.

A 20 pengőforint foglalóból a toborzási utasításban meghatározott 15 pft-t kapták kézhez a legtöbben, csupán Tersánszky Lajos ügyvéd, Inkey Nep. János táblalbró, Dóry János jogász, Traupmann András mérnök, Rátz Antal „gyógyyszeráros”, Ritter János gazdatiszt, Jánosy Ede ügyvéd és Károlyi Károly földbirtokos kapták meg egyszerre a 20 pft-t; feltételezhetően azért, mert tisztként, tiszthelyettesként kívánták őket alkalmazni. Tersánszky, Inkey és Dóri „vagyonos ember lévén a 20 pftnyi foglalópénzt a zenészeknek adta.”

A felvehető önkéntesek életkorát elég tágan, 18—40 év között határozta meg a toborzási utasítás. A zalaiai összetétele a következő volt: 18—22 éves: 57,2%, 23—25 éves: 18,3%, 26—30 éves: 16%, 31—40 éves: 8,5%. Az átlagéletkor 23 év volt, így az egység harci értékét elvileg növelte az a tény, hogy erős, érett férfiakból toborozták. (A pontos életkori megoszlást lásd a mellékelt grafikonon! 757. o.)

Részen a fiatal átlagéletkorral függött össze, hogy az önkéntesek között nagyon kevés házasság akadt, mindössze 6 fő (2,8%). Szembetűnő a különbség, ami ezen a téren az „állandó” nemzetőrség, és a honvédség között mutatkozik. Amíg a nemzetőrség kötelékében a letelepedett, megállapodott családok emberek (a helyzet konszolidálásában érdekeltek, kiknek volt mit veszteni) voltak túlsúlyban, az önkéntes honvédek személyükben is független, s vagyoni, biztos megélhetés nélküli, a haretéri kockázatot könnyebb szívvel vállaló fiatal emberek voltak.

13 ZmL Katonaállítási iratok. Újoncok lajstromai, 1848. „Avató Jegyzék. Zala Egerszegh 7. zászlóalj”. Az összeírás legfontosabb (feldolgozott) rovatai a következők:

1. „A nemzeti önkénytesek toborzó helye, 2. A zászlóalj száma, melybe az önkénytes sorozandó, 3. A beavatás napja és éve, 4. Az önkénytes neve, 5. Születési éve, 6. Vallása, 7. Mestersége, 8. Polgári állása, 9. Születési helye, 10. Tartózkodási helye, 11. Megye, a melyhez az önkénytes tartozik, 12. Szolgált-e és hol annak előtte a katonaságnál, 13. Nagysága, 14. Az önkénytesi díj kiadása, 15. Különös észrevétel.

14 Szekovics: 3. o.

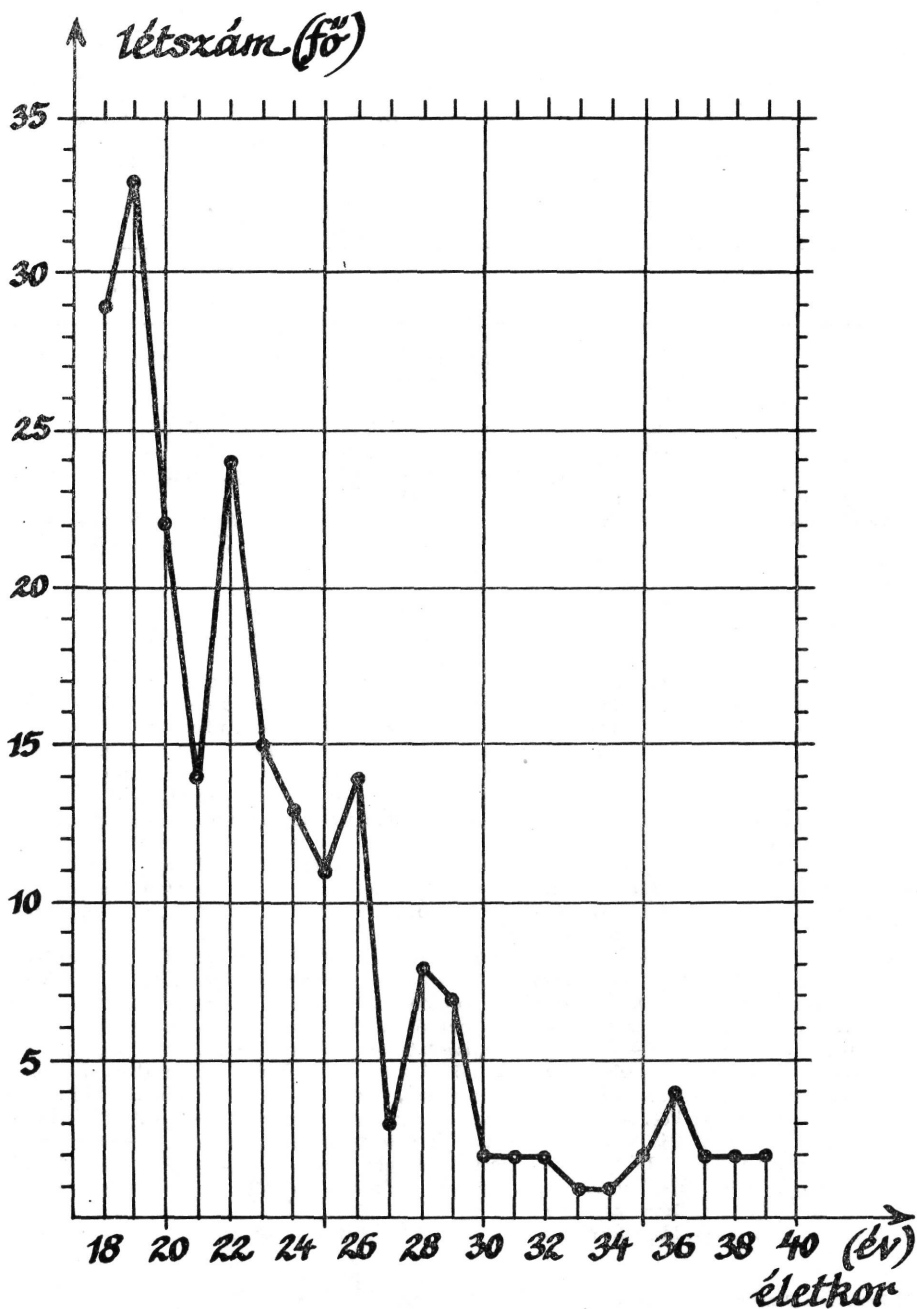
15 Aray: 17. o.; v. ő.: Kovács: 293. o.

16 Szekovics: 3. o.; v. ő.: Urbán: 1973. 260. és 288. o.

17 Erről bővebben: Aradi Péter: A Dráva-vidék védelmének szervezése 1848 nyarán: Kaposvár, 1972. v. ő.: Urbán: 1973. 159—169. o.

18 Szekovics: 5. o.; Aray: 21. o.; v. ő.: Urbán: 1973. 324. o.

Az önkéntesek életkori megoszlása

A zalai egység társadalmi összetételét a „Mestersége” és „Polgári állása” rovatok alapján határozhatjuk meg. A foglalkozási összetétel a következő volt:

Foglalkozás	Létszám (fő)	Az összlétszám %-a
földbirtokos	2	0,9%
kereskedő	7	3,3%
értelmiségi	45	21 %
kézműves	85	40 %
földművelő	13	6,1%
szolgáló	17	8 %
ismeretlen, ill. „nincs”	31	14,6%
„veterán”	8	3,8%
egyéb	5	2,3%
Összesen	213	100,0%

A zalai egység „gerincét” a kézművesek-iparosok alkották. Bár az összeírás kifejezetten „vándorlegény”-ként csupán 8 főt említ, az iparosok fiatal életkora, 2/3-os idegen származása magas arányukat mutatja mégis.

Az iparosok belső megoszlása a következő volt: Leggyakoribb a szabó (19 fő), mészáros (9 fő), varga (7 fő), csizmadia, takács, asztalos (6—6 fő), lakatos (5 fő), nyerges és festő (3—3 fő); 2—2 fő kovács, tímár, üveges, bábos és pék, végül 1—1 fő pintér, posztónyíró, ács, molnár, kolompár, köszörűs, fésűs, szappanos, szűcs, kőműves, bádogos.

A vándorlegények zömében a Nyugat-Dunántúl és a Nyugat-Felvidék városából érkeztek, de Zala stagnáló kézművesipara nem nyújthatott számukra biztos megélhetést, ezért elsősorban egzisztenciális gondjaik megoldását remélték a katonáskodástól.

A kézművesek után elméletileg az értelmiség létszáma a legnagyobb, de a gyakorlatban megelőzi őket a földművelő-szolgáló-foglalkozás nélküli (végső soron paraszti származású) rétegek aránya, mely együttvéve 28,7%. A 13 földművelő zöme jobbágy származású, de akad köztük néhány boeskoros nemes is (Tolnay, Gyórfy névvel). A szolgálók között 7 szolga, 4 kocsis, 3 béres, 2 inas és 1 gulyásbojtár van. Nincsenek kitöltve a foglalkozásra utaló rovatok 30 esetben, ill. 1 esetben foglalkozása „nincs” bejegyzés szerepel. A zalai újoncösszeírások már a reformkorban is ezzel az elnevezéssel jelölték a szakmát nem tanult, egyszerű parasztemberekét¹⁹

A parasztság részvétele azonban még így együttesen is csupán fele az országosan becsült átlagnak, ami több okra vezethető vissza. Egyrészt a paraszti rétegek viselték mindaddig a katonaillesztés terhének legnagyobb részét Zalában, s már a nemzetőrség szervezésével szemben is felléptek helyenként, másrészt a földművelőket lekötötte a nyári betakarítási munka, illetve az „állandó” nemzetőri szolgálat is.

Az összeírás kifejezetten földbirtokosként csak 2 főt említ: Károlyi Károly zágráb megyei menekült nemes, és Sipos Bálint andráshidai kisbirtokost. (Létszámuk még akkor is alacsony marad, ha ide számítjuk a 6 fő jogi végzettségű nemes.) Az egyéb kategóriába 2 megyei foglár, 1 muzsik, 1 pincér és egy sziléziai „utazó” tartozik.

A honvédek állt kereskedők (7 fő) valamennyien izraeliták voltak, többségük zalai származású.

Az önkéntesek 21%-a (45 fő) értelmiségi foglalkozású volt: jogi végzettségű nemes 6 fő (3 ügyvéd, 2 táblabíró, 1 jogász), a keszthelyi Georgicon hallgatója, „gazdasági gyakornok” 16 fő, „deák” 12 fő, megyei, városi vagy uradalmi írnok 5 fő, jegyző, gazdatiszt, mérnök, „gyógyszeráros”, tanító és tanítósegéd 1—1 fő. Az értelmiség zömét (2/3-ad részét) a tanulóifjúság tette ki, a kifejezetten a munkanélküliség elől menekülő végzett szakemberek száma alacsony volt.

Az önkéntesek lelkesedését, tudatosságát mutatja, hogy többen naplóban, ill. emlékiratban örökítették meg élményeiket. Az eseményekkel egykorú naplót írt a 30 éves „veterán”, a georgiconi hallgató Szekovics Pál, évtizedekkel később vetette papíra emlékeit a 48-ban 21 éves georgiconi hallgató Kássa Lajos — ők ketten voltak korábban a keszthelyi diákság „Zala megyei önkéntes csapatjának” vezetői is. Öregkori emlékiratában örökítette meg 48-as élményeit Árvay Sándor, az akkor 22 éves zalaegerszegi ügyvéd²⁰.

Zala megye reformkori liberális ellenzékének fiatal párthívei, vezéralakjai ekkor még az „állan-

19 ZmL Acta Congregationalia 1831: 819. sz. v. ő. :Urbán: 1973. 264—265. o.

20 Kássa Lajosról: *Novák Mihály*: Zala vármegye az 1843—49. évi szabadságharcban. (Bőv. kiad.) Zalaegerszeg, 1906. 257—261. od. Mindegyikőjükéről: *Urbán*: 1973. 288. o.

dó” nemzetőrségben teljesítettek szolgálatot, később a zalai önkéntes mozgó nemzetőrzászlóalj tisztjei lettek. (E zászlóaljból alakult meg azután az első [teljes egészében] zalai önkéntes honvédszászlóalj, a 47.)²¹

Igy a megyét vezető liberális családokat csak kevesen képviselték, ezen kevesek egyike volt Inkey Nep. János 23 éves ügyvéd, a 47. honvédszászlóalj későbbi legendás őrnagyának, Inkey Kázmérnak az öccse.²²

Katonai ismeretekkel az önkéntesek 8,5%-a, 18 fő rendelkezett (8 közülük nem tanult szakmát leszerelés után, ők kerültek így az összesítő „veterán” rovatába).

„A Coppenhágai műipari iskolában, és a Burkus volunteroknál” szerzett katonai képzettséget a 26 éves Buttler Gyula báró, sziléziai „utazó”. A 19 éves Miskei Pál a „Bellovári kat. Intézetben 2 1/2 évig” tanult. A többiek a magyar legénységű huszár- és sorgelegezredekben szolgáltak:

A 36 éves Károlyi Károly a Koburg és a Miklós huszárezredekénél, mint kadét őrmester 10 évig, a 26 éves Mold Augustt szintén kadét őrmesterként előbb a 48. Ernő gyalogezredben, majd az 5. Radetzky huszárezrednél összesen 10 és fél évig. Káplárként szerelt le a 3. Ferdinánd huszárezredtől 10 éves szolgálat után a naplóíró Szekovics Pál, a 61. Rukavina gyalogezredtől 10 év után a 35 éves Heinrich Károly, a 2. Sándor gyalogezredtől 12 év után a 38 éves Szinger Lázár és a 48. Ernő gyalogezredtől 10 évi szolgálat tén a 31 éves Ách Simon.

Közemberként szolgált a Radetzky huszárezredben 14 és fél évig a 38 éves Szokonyi György, 12 évig a 37 éves Kiss György, a 29 éves Márkovits György, és a 30 éves Ribarits Simon. A 48. Ernő gyalogezredben szolgált közemberként: Lárity Ferenc, 36 éves — 15 évig, Stumpt Pál, 36 éves — 14 évig, Brügel János, 32 éves — 12 évig, Itzs István, 32 éves és Doppler János 36 éves — 10 — 10 évig. Az 52. Ferenc Károly főherceg gyalogezred zenekaránál szolgált 13 évig a 34 éves Láng János.

Mivel Zala megye az Ernő gyalogezred és a Radetzky huszárezred toborzó-kiegészítő területe volt, érthető, hogy a legtöbben ennél a két ezrednél teljesítettek szolgálatot. Őrmesterség azonban csak ketten vitték, négyen káplárként, kilencen közemberként szereltek le a 10 — 15 éves szolgálat után. A hosszú ideig katonáskodók fele (8 fő) a leszerelés után nem keresett vagy nem talált munkát magának, így leginkább nekik jött kapóra a honvédtoborzás.

A zalai önkéntesek vallási megoszlásának vizsgálatakor szembeűnő, hogy a római katolikus hitű többség (77%—164 fő) mellett legjelentősebb az izraeliták aránya (10,8%—23 fő), a protestáns vallásúak (evangélikus és református) együttvéve sem érik el ezt a számot. (Evangélikus 9 fő—4,2%, református 7 fő—3,3%) A más megyében született, ill. más megyék, városok joghatósága alá tartozó „idegenek” magas számának (108 fő—50,7%) ellenére a vallási összetétel nagyjából Zala megye lakosságának vallási arányait mutatja. (A katolikus nagybirtokok szorításában az ellenreformáció során jobbára csak néhány zárt balatonfelvidéki nemesi közösség volt képes megőrizni protestáns hitét, míg a zsidók folyamatos bevándorlása az uradalmi központokba egyre gyarapítottá az izraelita hívők számát.)

Országos tendencia, hogy az „állandó” nemzetőrség a zsidók felvétele elől elzárkózott, s ebben változást csak a nemzetőrség kimozdítása, tábori szolgálata jelentett: a Drávához kimozdított egységekben pl. már nagy számban találjuk őket.²³

Hasonlóan magas a zsidók aránya a honvéd önkéntesek között, hisz Zalában is így állhattak először a „haza fegyveres szolgálatába”. Foglalkozási összetételük a következő volt: kézműves 10 fő kereskedő 6 fő, szolga és veterán 1—1 fő, ismeretlen foglalkozású, munkanélküli (földművelő) 5 fő.

Összehasonlítva a 7. honvédszászlóalj zalai önkénteseinek foglalkozási összetételét a Zalában 1848 őszén toborzott önkéntes nemzetőr (majd 47. honvéd) zászlóaljával, szembeűtlők a következő eltérések.²⁴

Foglalkozás	Az összlétszám %-a	
	7. honvédszászlóalj	47. honvédszászlóalj
értelmiségi	21%	9,6%
kézműves	40%	9,2%
földművelő	28,9%	78,9%
+ (szolgáló és fogl. nélküli)		

²¹ Molnár András: A zalai 47. honvédszászlóalj felállítása 1848 őszén. In: *Zalai Gyűjtemény*, 26. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásából 1937. (Sajtó alatt)

²² Róluk írt baráti lelkesedéssel: *Degré Alajos*: Visszaemlékezéseim. (Összeállította, szerkesztette, a bevezetést és a jegyzeteket írta Ugrin Aranka) Bp., 1983. Inkey Kázmérról l. még.: *Bona*: 182. o.

²³ A nemzetőrség és a zsidók viszonyáról bővebben: *Molnár András*: A pápai nemzetőrség 1848. tavaszán. In: *Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei*, 18. 1986. 477—489. o.

²⁴ L. a 21. sz. jegyzetet.

Az értelmiség aránya felére, a kézműveseké negyedére csökkent, ugyanakkor a paraszti tömegek alkották a zászlóalj zömét, arányuk több mint duplájára emelkedett.

Az eltérés azzal magyarázható, hogy a honvéd önkéntesek nyári toborzása felszívta a megye területéről az „idegeneket”; a területileg leginkább „mobilis”, legnagyobb „mozgásszabadsággal”, legkiterjedtebb „élettel” rendelkező értelmiséget és kézműves réteget.

A Zalában önkéntesnek beállt „idegenek” (idegen születésű, illetve idegen joghatóság alá tartozó egyének) foglalkozási-társadalmi összetétele a következő volt:

<i>Foglalkozás</i>	<i>Az egyes foglalkozásokon belül az idegenek aránya</i>	<i>Az idegenek létszáma (fő)</i>	<i>Az idegenek fogl. összetétele (%)</i>
földbirtokos	50%	1	0,9%
kereskedő	28,6%	2	1,9%
értelmiségi	51,5%	23	21,3%
kézműves	64,7%	55	50,9%
földműves	38,5%	5	4,6%
szolgáltató	17,6%	3	2,8%
fogl. nélküli	38,7%	12	11,1%
egyéb	60,0%	3	2,8%
veterán	50,0%	4	3,7%
<i>Összesen</i>	<i>(átlagban)</i> 50,7%	108	100,0%

Látható, hogy az „idegenek” tömegét (72,2%-át) a kézműves és értelmiségi rétegek adták, illetve e foglalkozási rétegeken belül volt egyszerre magas létszámuk és arányuk. Ezeket a „mobilis” elemeket szinte teljes egészében elvonta a megyéből az első toborzás, ősre már a parasztság jelentette Zalában is a honvédség bázisát.